

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.410.001.04.2023

Pani
Sylvia Tomaszewska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Kościerzynie
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Strzelecka 9/B
83-400 Kościerzyna

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/001 Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. – wykorzystanie dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego oraz na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie, ul. Strzelecka 9/B, 83-400 Kościerzyna (dalej: „Ośrodek”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sylwia Tomaszewska, Kierownik Ośrodka, od 27 sierpnia 2020 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Teresa Sawicka, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LGD/36/2023 z 27 stycznia 2023 r. 2. Beata Smyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli: nr LGD/42/2023 z 3 lutego 2023 r. i nr LGD/57/2023 z 13 marca 2023 r. (akta kontroli str. 1-12)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny pod względem legalności, gospodarności i rzetelności wykorzystania przez Ośrodek dotacji celowych z budżetu państwa w części 85/22 – województwo pomorskie na: - finansowanie wypłat dodatku osłonowego, - na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
Zakres kontroli	Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia obejmujące m.in. analizę przyznania, wykorzystania i rozliczenia środków dotacji. Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. <i>Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.</i>

III. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie dotacji celowych z budżetu państwa w 2022 r. w części 85/22 – województwo pomorskie na finansowanie w Gminie Kościerzyna (dalej: „Gmina”) wypłat dodatku osłonowego oraz na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Ośrodek wykorzystał w 2022 r. zgodnie z przeznaczeniem oraz prawidłowo rozliczył środki pochodzące z dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego (dalej: „dodatek”) oraz realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Stwierdzone nieprawidłowości, które polegały na: – niezalatwieniu 31 spraw dotyczących wypłaty dodatku w terminie dwóch miesięcy od dnia otrzymania wniosków, tj. z naruszeniem art. 35 § 3 KPA ³ ,

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

² W kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, ze zm.

- niewypłaceniu w terminie do 31 marca 2022 r. pierwszej raty dodatków na podstawie 21 wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r., tj. niezgodnie z art. 2 ust 8 ustawy o dodatku⁴,
nie miały istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego

Opis stanu faktycznego

Zadania dotyczące przyznawania i wypłacania w Gminie dodatku osłonowego, o którym mowa w ustawie o dodatku, były w 2022 r. realizowane przez Ośrodek⁶.

1.1. Liczba wniosków o wypłatę dodatku, które złożono w 2022 r. wyniosła 2009, z tego: 724 w terminie do 31 stycznia i 1285 w terminie do 31 października. Po tym dniu Ośrodek nie otrzymał wniosków o wypłatę dodatku.

(akta kontroli str. 13-34, 36, 65-102)

1.2. Liczba wniosków, na podstawie których dokonano do 31 marca 2022 r. wypłaty pierwszej raty dodatku osłonowego wyniosła 692 (na kwotę 286,3 tys. zł), a do 2 grudnia 2022 r. – 1914 (1490,0 tys. zł), w tym wypłaconych jako II rata – 691⁷ (286,3 tys. zł). Ponadto 73 wnioski rozpatrzono odmownie.

(akta kontroli str. 37-40, 65-102, 252-536)

1.3. Liczba wniosków pozostawionych bez rozpatrzenia w okresie do 31 grudnia 2022 r. wyniosła 22. W każdym przypadku Kierownik Ośrodka wydał postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania.

Kierownik GOPS wyjaśniła, że postanowienia w sprawie odmowy wszczęcia postępowania dotyczyły przypadków, w których wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone, natomiast wnioskodawcy zwrócili się do Ośrodka z kolejnym wnioskiem o to samo świadczenie oraz wniosków wycofanych.

(akta kontroli str. 37-38, 1134 -1138)

1.4. W wyniku badania wybranych spraw, w których pozytywnie rozpatrzono 40 wniosków o wypłatę dodatku (2% wszystkich wniosków) i wypłacono świadczenia w kwocie ogółem 24,7 tys. zł oraz 10 spraw⁸, w których wydano decyzje odmawiające przyznania dodatku lub postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania, stwierdzono m.in., że:

- wszystkie wnioski zostały złożone na formularzu, którego wzór określono w załączniku do rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 lutego 2022 r. w sprawie wzoru wniosku o wypłatę dodatku osłonowego⁹

⁴ Ustawia z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 169, ze zm.).

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Zadania przejęto na podstawie zarządzenia nr 1/2022 Wójta Gminy Kościerzyna z dnia 4 stycznia 2022 r. w sprawie wyznaczenia jednostki organizacyjnej właściwej dla realizacji zadania z zakresu administracji rządowej w sprawach dotyczących ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym, udzielenia upoważnienia do prowadzenia postępowań w sprawach dodatku osłonowego, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.

⁷ Liczba wypłat pierwszej i drugiej raty różni się o jeden. Przyczyną tego był zgon wnioskodawcy. Druga rata dodatku w kwocie 375,00 zł, przyznanego na wniosek z 19.01.2022 r., został wypłacony 17.05.2022 r. Do 02.12.2022 r. nie dostarczono do Ośrodka postanowienia o zakończeniu postępowania spadkowego, dlatego ww. kwota została zwrócona do budżetu państwa.

⁸ Próba wybrana w sposób celowy: 10 spraw; z tego: 5 decyzji odmownych oraz 5 postanowień o odmowie wszczęcia postępowania.

⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 374.

- oraz były prawidłowo wypełnione, tj. zawierały wszystkie dane wymagane tym formularzem,
- badaniem objęto 34 wnioski, w których na ten sam adres (tj. na 17 adresów) został złożony więcej niż jeden wniosek. Dotyczyło to rodzin, które mieszkały pod tym samym adresem ale prowadziły odrębne gospodarstwa domowe. Ww. sprawy zakończyły się wydaniem informacji przyznającej świadczenie i wypłatą dodatku,
 - każdy wniosek zweryfikowano pod kątem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego oraz kryterium dochodowego, co zostało udokumentowane informacjami pozyskanymi z systemu ELUD¹⁰ powiązany z bazą PESEL, bazami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz bazą e-podatki udostępnioną przez Ministerstwo Finansów,
 - w każdej sprawie, w której wypłacono podwyższoną kwotę dodatku na podstawie art. 2 ust. 6 ustawy o dodatku, wnioski zostały zweryfikowane pod kątem wpisania głównego źródła ciepła do CEEB¹¹, a fakt przeprowadzenia ww. weryfikacji dokumentowano załączając wydruki z bazy CEEB,
 - w pięciu sprawach, zgodnie z art. 2 ust. 11 ustawy o dodatku, wydano decyzje o odmowie przyznania dodatku z powodu przekroczenia miesięcznego limitu dochodów określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2, a w pięciu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania (gdy wnioskodawca złożył więcej niż jeden wniosek i otrzymał świadczenie na pierwszy wniosek),
 - osiem spraw załatwiono w ciągu miesiąca, 11 spraw w okresie od 31 do 60 dni od dnia złożenia wniosku, a 31 spraw w terminie od 61 do 145 dni od dnia złożenia wniosku, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”,
 - w sprawach, w których przyznano dodatek, sporządzono informacje, które przesyłano na adres poczty elektronicznej wskazany we wniosku lub pozostawiono do odbioru osobistego i wypłacono świadczenia w przyznanej wysokości, z tego w pięciu¹² w dwóch ratach (I rata do 31 marca i II do 2 grudnia 2022 r.) i 35¹³ jednorazowo (do 2 grudnia 2022 r.).

W sprawie weryfikacji wniosków pod kątem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że mając na względzie zapisy art. 7 KPA, pracownicy Ośrodka korzystali z dostępnych rejestrów aby móc stwierdzić, że wskazane we wniosku osoby prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. poprzez sprawdzenie czy wnioskodawca korzystał ze świadczeń pomocy społecznej lub dodatków mieszkaniowych. Przy weryfikacji spełniania kryteriów dochodowych korzystano z udostępnionych baz danych Ministerstwa Finansów, ZUS, KRUS oraz PESEL. Nadmienila, iż wnioskodawcy składali wnioski oświadczając, iż osoby wymienione w części I w pkt 2 wniosku są członkami ich gospodarstw domowych, że wszystkie podane we wnioskach dane są zgodne z prawdą oraz że są świadomi odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

W ustawie o dodatku nie przewidziano możliwości weryfikacji danych związanych z gospodarstwem domowym np. w drodze wywiadu środowiskowego.

(akta kontroli str. 63-64, 103-207)

1.5. Gmina złożyła w 2022 r. Wojewodzie Pomorskiemu trzy wnioski o przyznanie dotacji na finansowanie wypłat dodatku, przygotowane przez Główną Księgową Ośrodka w systemie Tabelaris¹⁴, w łącznej wysokości 1 120,0 tys. zł, tj.:

¹⁰ Podsystem ELUD służy do ewidencjonowania danych o mieszkańcach Gmin.

¹¹ Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków.

¹² Wypłaty dotyczyły wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r.

¹³ Wypłaty dotyczyły wniosków złożonych w okresie po 31 stycznia 2022 r.

¹⁴ Wojewoda poinformował 1 marca 2022 r., że w systemie Tabelaris uruchomiono możliwość przekazywania wniosków o środki oraz sprawozdań z realizacji zadania.

- 1) wniosek z 11 marca na kwotę 540,6 tys. zł,
- 2) wniosek z 13 czerwca na kwotę 89,8 tys. zł,
- 3) wniosek z 13 września na kwotę 489,6 tys. zł.

Ponadto działając z upoważnienia Wójta Gminy Kierownik Ośrodka przesała Wojewodzie trzy inne wnioski na łączną kwotę 423,3 tys. zł, w tym pierwszy wniosek 14 lutego 2022 r. na kwotę 363,3 tys. zł, który skorygowała 23 marca¹⁵, składając ww. zapotrzebowanie na kwotę 340 tys. zł. Następnie 24 sierpnia 2022 r. przesała dwa kolejne wnioski o dodatkowe środki: na kwotę 60,0 tys. zł i na kwotę 23,3 tys. zł.

Gmina otrzymała w 2022 r. od Wojewody środki na realizację zadania w miesięcznych transzach¹⁶, których wysokość ogółem wyniosła 1543,2 tys. zł, z tego: 25 marca – 340,0 tys. zł, 29 kwietnia – 180,2 tys. zł, 12 maja – 180,2 tys. zł, 2 czerwca 2022 r. – 180,2 tys. zł, 26 lipca – 29,9 tys. zł, 11 sierpnia – 29,9 tys. zł, 5 września – 113,2 tys. zł, 20 października – 163,1 tys. zł, 3 listopada – 163,2 tys. zł i 2 grudnia – 163,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 65-102, 512-522, 1155-1163)

1.6. Ośrodek wydatkował w 2022 r. na finansowanie wypłat dodatku 1519,9 tys. zł, tj. 1490,0 tys. zł na wypłatę 1914 dodatków i 29,9 tys. zł na koszty obsługi zadania¹⁷, które nie przekroczyły 2% łącznej kwoty dotacji wypłaconej w Gminie (art. 4 ust. 2 ustawy o dodatku).

Gmina zwróciła 30 grudnia 2022 r. Wojewodzie niewykorzystane środki w wysokości 23,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 215-217, 524)

1.7. Do 31 grudnia 2022 r. wypłacono wszystkie należne świadczenia, tj. 1914 dodatków osłonowych na łączną kwotę 1490,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 1139-1140)

Na podstawie badania terminowości wypłat 60 świadczeń na łączną kwotę 38 717,60 zł stwierdzono że:

- wszystkie przyznane dodatki wypłacono w terminach wskazanych w art. 2 ust. 8 ustawy o dodatku, z tego w pięciu przypadkach wypłaty realizowano w dwóch ratach, a w 55 – jednorazowo,
- wszystkie wnioski zostały wypłacone w terminie do 31 grudnia 2022 r.,
- dodatki zostały wypłacone po upływie od 32 do 183 od daty złożenia wniosku.

(akta kontroli str. 623- 848)

Na podstawie złożonych do 31 stycznia 2022 r. 724 wniosków, wypłacono w terminie do dnia 31 marca 2022 r. (I rata) 692 dodatki oraz 691 dodatków do dnia 2 grudnia 2022 r. (II rata).

Ośrodek wypłacił 21 świadczeń jednorazowo, na podstawie wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r., po terminie określonym w art. 2 ust. 8 ustawy o dodatku, co zostało opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W ośmiu przypadkach Ośrodek wydał decyzje odmawiające przyznania dodatku, ze względu na niespełnianie kryteriów jego przyznania, w dwóch przypadkach wydano postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, w jednym przyczyną był zgon wnioskodawcy przed rozpatrzeniem wniosku.

(akta kontroli str. 852-1128, 1164)

¹⁵ Korekta została złożona w oparciu o liczbę wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r.

¹⁶ W dziale klasyfikacji budżetowej 852 – pomoc społeczna, rozdziale 85295 – pozostała działalność

¹⁷ Wypłata dodatków specjalnych dla pracowników Ośrodka w łącznej kwocie 17,3 tys. zł, składek na ubezpieczenia społeczne – 3,3 tys. zł, zakup materiałów biurowych, w tym druków, zakup systemu do obsługi dodatku osłonowego – 5,9 tys. zł, usługi pocztowe i bankowe – 2,9 tys. zł, szkolenie pracownika – 0,5 tys. zł.

1.8. Gmina przekazała Wojewodzie Pomorskiemu informacje o wypłatach dodatku osłonowego w I, II, III i IV kwartale 2022 r. w wymaganych terminach¹⁸, tj. do 15 dnia miesiąca następującego po upływie każdego kwartału. W sprawozdaniach sporządzanych narastająco (od 1 stycznia 2022 r. do dnia kończącego dany kwartał) wyodrębniono liczby i kwoty wypłaconych dodatków, zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o dodatku. Dane były zgodne z liczbą wypłat wnikających z list płac oraz danymi z ewidencji księgowej Ośrodka.

(akta kontroli str. 41-62, 444- 458, 537-551)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spośród 50 objętych badaniem spraw dotyczących wypłaty dodatku 31¹⁹ załatwiono w terminie od 61 do 145 dni od daty złożenia wniosku, tj. z naruszeniem terminu określonego w art. 35 § 3 KPA²⁰, który stanowi, że załatwienie sprawy szczególnie skomplikowanej wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania. Sprawy te załatwiono poprzez wydanie informacji o przyznaniu dodatku osłonowego, decyzji o odmowie przyznania dodatku, postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania. W żadnym z ww. przypadków nie powiadomiono strony o niezakończonym w terminie, z podaniem przyczyn zwłoki i wskazaniem nowego terminu załatwienia sprawy, co było wymagane art. 36 § 1 i § 2 KPA.

(akta kontroli str. 552-846)

Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że przyczynami opóźnień przy rozpatrywaniu wniosków o wypłatę dodatku były braki kadrowe spowodowane długotrwałą absencją pracownika bezpośrednio zaangażowanego w realizację tego zadania. Jednocześnie Ośrodek został zaangażowany w realizację zadań związanych z organizacją pomocy uchodźcom na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa²¹, dodatkowych zadań wynikających z ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym²², ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw²³. Z tych samych powodów Ośrodek nie informował wnioskodawców

¹⁸ Ośrodek przygotował w programie Tabelaris informacje o wypłacie dodatku osłonowego i przekazał je za pośrednictwem Gminy. Informacja za I kwartał została przekazana 13 kwietnia 2022 r., za II kwartał - 13 lipca 2022 r., za III kwartał - 13 października 2022 r., za IV kwartał - 11 stycznia 2023 r. Dodatkowo 14 października 2022 r. Ośrodek sporządził i przekazał bezpośrednio Wojewodzie Pomorskiemu korektę informacji o wypłacie dodatku osłonowego za II kwartał. Korekta dotyczyła liczby gospodarstw domowych, którym wypłacono dodatki w dwóch ratach, ich liczba została ujęta podwójnie.

¹⁹ Na podstawie wniosków: ŚR.4712.4.2022 z dnia 10.01.2022 r., ŚR.4712.37.2022 z dnia 14.01.2022 r., ŚR.4712.578.2022 z dnia 28.01.2022 r., ŚR.4712.744.2022 z dnia 02.02.2022 r., ŚR.4712.745.2022 z dnia 02.02.2022 r., ŚR.4712.769.2022 z dnia 02.02.2022 r., ŚR.4712.1002.2022 z dnia 10.03.2022 r., ŚR.4712.1041.2022 z dnia 17.03.2022 r., ŚR.4712.1042.2022 z dnia 17.03.2022 r., ŚR.4712.1106.2022 z dnia 05.04.2022 r., ŚR.4712.1110.2022 z dnia 06.04.2022 r., ŚR.4712.1111.2022 z dnia 06.04.2022 r., ŚR.4712.1134.2022 z dnia 13.04.2022 r., ŚR.4712.1170.2022 z dnia 22.04.2022 r., ŚR.4712.1221.2022 z dnia 17.05.2022 r., ŚR.4712.1231.2022 z dnia 24.05.2022 r., ŚR.4712.1232.2022 z dnia 24.05.2022 r., ŚR.4712.1257.2022 z dnia 30.05.2022 r., ŚR.4712.1258.2022 z dnia 30.05.2022 r., ŚR.4712.1366.2022 z dnia 22.06.2022 r., ŚR.4712.1367.2022 z dnia 22.06.2022 r., ŚR.4712.1461.2022 z dnia 06.07.2022 r., ŚR.4712.1464.2022 z dnia 08.07.2022 r., ŚR.4712.1486.2022 z dnia 21.07.2022 r., ŚR.4712.1525.2022 z dnia 28.07.2022 r., ŚR.4712.1526.2022 z dnia 28.07.2022 r., ŚR.4712.1646.2022 z dnia 29.08.2022 r., ŚR.4712.1652.2022 z dnia 29.08.2022 r., ŚR.4712.1737.2022 z dnia 07.09.2022 r., ŚR.4712.1738.2022 z dnia 07.09.2022 r., ŚR.4712.1810.2022 z dnia 22.09.2022 r.

²⁰ W poradniku dla samorządów dotyczącym wypłaty dodatku osłonowego, opublikowanym na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska wskazano, że do spraw związanych z dodatkiem osłonowym mają zastosowanie przepisy KPA.

²¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 103, ze zm.

²² Dz. U. z 2023 r. poz. 141, ze zm.

²³ Dz. U. poz. 1967, ze zm.

o niezafatwieniu sprawy w terminie i nie wyznaczano nowego terminu jej załatwienia.

Kierownik Ośrodka zwróciła się 1 marca 2022 r. do Wójta Gminy z wnioskiem o zwiększenie planu finansowego Ośrodka na wynagrodzenia²⁴, co umożliwiłoby przedłużenie umowy z pracownikiem zawartej do marca 2022 r. Wniosek uzasadniono m.in. problemami wynikającymi z nagłego wzrostu dodatkowych zadań.

Kierownik Ośrodka wyjaśniła również, że ustawa o dodatku weszła w życie 4 stycznia 2022 r., natomiast pierwsze środki otrzymano dopiero 28 marca 2022 r. Środki na koszty obsługi zadania wynoszące 2% w skali miesiąca wyniosły jedynie 2,5 tys. zł. Kwota ta nie była wystarczająca by umożliwić zatrudnienie dodatkowej osoby, sprawnie poruszającej się po systemach informatycznych, znającej specyfikę zadań i pracy w administracji samorządowej i przygotowanej merytorycznie do obsługi ww. zadania. Należy podkreślić, że z tych środków konieczne było sfinansowanie zakupu programu do obsługi dodatku osłonowego, zakup materiałów (druki, papier, tonery) oraz usług pocztowych. Pomimo trudności, Ośrodek dołożył wszelkich, możliwych starań, by sprostać wszystkim zadaniom, również związanych z obsługą dodatków osłonowych.

(akta kontroli str. 1127-1138)

2. Ośrodek po 31 marca 2022 r. wypłacił jednorazowo dodatki osłonowe na kwotę 5,2 tys. zł (0,4% kwoty dodatków wypłaconych w tym roku), na podstawie 21²⁵ wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r. W przypadku takich wniosków dodatek osłonowy powinien zostać wypłacony w dwóch ratach, z tego pierwsza z nich do 31 marca 2022 r. Termin ten wynikał z art. 2 ust. 8 zdanie pierwsze.

(akta kontroli str. 852-1126)

Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że 21 dodatków nie zostało wypłaconych w ustawowym terminie, ponieważ sprawy były rozpatrywane w kolejności złożenia (w styczniu ubiegłego roku, wpłynęły aż 724 wnioski). W przypadku wszystkich ww. spraw konieczne było skierowanie zapytania o wysokość zapłaconej składki zdrowotnej do ZUS. Występujące awarie programu informatycznego do obsługi dodatku osłonowego powodowały, że nie w każdym przypadku wymiana informacji drogą elektroniczną (występował tzw. błąd biznesowy) była możliwa. W takich przypadkach konieczne było wysyłanie wniosków o udostępnienie informacji pocztą. Ta procedura znacznie wydłużała czas rozpatrzenia wniosku. We wszystkich ww. przypadkach zapytania do ZUS wysyłane były w marcu 2022 r. (przez program do obsługi zadania). Gdyby możliwe było uzyskanie odpowiedzi zwrotnej z programu (drogą elektroniczną) a nie byłoby konieczności wysyłania pisemnych zapytań do ZUS to skutkowałoby zachowaniem terminów wypłat.

(akta kontroli str. 852-1126)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego.

²⁴ Rozdział 85502 § 4010, 4110, 4120, 4440.

²⁵ Na podstawie wniosków: ŚR.4712.491.2022 z dnia 27.01.2022 r., ŚR.4712.238.2022 z dnia 21.01.2022 r., ŚR.4712.605.2022 z dnia 28.01.2022 r., ŚR.4712.634.2022 z dnia 31.01.2022 r., ŚR.4712.267.2022 z dnia 24.01.2022 r., ŚR.4712.617.2022 z dnia 31.01.2022 r., ŚR.4712.377.2022 z dnia 26.01.2022, ŚR.4712.389.2022 z dnia 26.01.2022 r., ŚR.4712.455.2022 z dnia 27.01.2022 r., ŚR. 4712.438.2022 z dnia 27.01.2022 r., ŚR.4712.229.2022 z dnia 21.01.2022 r., ŚR.4712.227.2022 z dnia 21.01.2022 r., ŚR.4712.325.2022 z dnia 25.01.2022 r., ŚR.4712.568.2022 z dnia 28.01.2022 r., ŚR.4712.209.2022 z dnia 21.01.2022 r., ŚR.4712.446.2022 z dnia 27.01.2022 r., ŚR.4712.433.2022 z dnia 27.01.2022 r., ŚR.4712.479.2022 z dnia 27.01.2022 r., ŚR.4712.564.2022 z dnia 28.01.2022 r., ŚR.4712.216.2022 z dnia 21.01.2022 r., ŚR.4712.664.2022 z dnia 31.01.2022 r.

Kierownik Ośrodka podjęła działania mające na celu realizację zadania wypłaty dodatku osłonowego. Do 31 grudnia 2022 r. zweryfikowano i wydano rozstrzygnięcia dla 1987 złożonych wniosków o wypłatę dodatku osłonowego. Na podstawie badania 40 wniosków, które skutkowały wypłatą dodatków osłonowych oraz 10 wniosków nie skutkujących wypłatą dodatku, pod kątem poprawności weryfikacji wniosków stwierdzono, że wszystkie świadczenia z tego tytułu zostały wypłacone osobom uprawnionym, Badanie to również potwierdziło ich rzetelną i prawidłową weryfikację. W przypadku odmowy przyznania dodatku osłonowego wydawano decyzje zgodnie z art. 2 ust 11 ustawy o dodatku osłonowym. Kierownik Ośrodka w systematycznie wnioskowano o środki na wypłatę dodatku węglowego. Pomimo dużej liczby wniosków (2009) oraz nagłego obciążenia pracowników innymi zadaniami wypłacono wszystkie należne świadczenia. Rzetelnie i terminowo przedstawiono Wojewodzie rozliczenie środków na realizację wypłat dodatku osłonowego otrzymanych w 2022 r.

Stwierdzone nieprawidłowości, które polegały na:

- niezalatwieniu 31 spraw dotyczących wypłaty dodatku w terminie dwóch miesięcy od dnia otrzymania wniosków, tj. z naruszeniem art. 35 § 3 KPA,
- niewypłaceniu w terminie do 31 marca 2022 r. pierwszej raty dodatków na podstawie 21 wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r., tj. niezgodnie z art. 2 ust 8 ustawy o dodatku,

nie miały istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności w powyższym obszarze.

OBSZAR

2. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu faktycznego

2.1. Dotacja celowa z budżetu państwa na realizację zadań z funduszu alimentacyjnego

2.1.1. Ośrodek otrzymał w 2022 r. środki pochodzące z dotacji celowej przyznanej Gminie na świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (rozdział 85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego) w łącznej kwocie 8700 tys. zł. Z tej kwoty na realizację zadania dotyczącego świadczeń alimentacyjnych wykorzystano 430 tys. zł (417 tys. zł na wypłatę świadczeń i 13 tys. zł na koszty obsługi zadania). W porównaniu do 2021 r. (w którym wydano na ww. zadanie 454 tys. zł) była to kwota niższa o 24 tys. zł, tj. o 5%. Spadek wysokości wykorzystanych środków na realizację zadania związanego z funduszem alimentacyjnym spowodowany był mniejszą liczbą wniosków o ustalenie świadczenia z tego funduszu.

Koszty obsługi zadania dofinansowano z dochodów własnych Gminy w wysokości 36,0 tys. zł (w 2021 r. 39,0 tys. zł). Udział dotacji z budżetu państwa w finansowaniu kosztów obsługi zadania wynosił 92,3% (w 2021 r. 92,1%).

(akta kontroli str. 208-210, 218-233)

2.1.2. Ośrodek występował w 2022 r. do Wojewody Pomorskiego o przekazanie kwot dotacji w rozdziale 85502 zgodnie z faktycznym zapotrzebowaniem²⁶. Wnioski składano raz w miesiącu, zgodnie z terminem określonym przez ww. dysponenta.

²⁶ W dniach: 05.01.2022 r. o kwotę 830 tys. zł, 08.02.2022 r. o kwotę 730 tys. zł, 10.03.2022 r. o kwotę 700 tys. zł i 25 tys. zł, 15.04.2022 r. o kwotę 760 tys. zł, 12.04.2022 r. o kwotę 730 tys. zł, 12.05.2022 r. o kwotę 730 tys. zł, 10.06.2022 r. o kwotę 720 tys. zł, 05.07.2022 r. o kwotę 700 tys. zł, 09.08.2022 r. o kwotę 750 tys. zł, 09.09.2022 r. o kwotę 720 tys. zł, 07.10.2022 r. o kwotę 680 tys. zł.

Gmina przekazywała środki otrzymane od Wojewody Pomorskiego na konto Ośrodka w kwotach zgodnych z zapotrzebowaniem i w terminach zapewniających terminową wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

(akta kontroli str. 348-383)

Otrzymane środki dotacji w rozdziale 85502 na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego i na wydatki związane z obsługą tych świadczeń oraz na wydatki dotyczące podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych zapewniły wypłatę należnych świadczeń (417 tys. zł) oraz pokryły część wydatków związanych z obsługą tego zadania (13 tys. zł²⁷). Ze środków własnych Gminy dofinansowano obsługę zadania w kwocie 36 tys. zł, którą – zgodnie z wyjaśnieniami Kierownik Ośrodka – przeznaczono na część wynagrodzenia wraz z pochodnymi pracownika Ośrodka (ok. 38%), koszt opieki autorskiej programów niezbędnych do realizacji zadania oraz koszty zakupu materiałów biurowych, w tym tonerów i koszty usług pocztowych.

Ze środków dotacji w kwocie 13 tys. zł sfinansowano koszty podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych i koszty obsługi świadczeń z funduszu alimentacyjnego, co stanowiło 3% otrzymanej dotacji na świadczenia z funduszu alimentacyjnego, zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

(dowód: akta kontroli str. 384-399)

Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że dotacja celowa przyznana decyzją Wojewody Pomorskiego z dnia 25.10.2021 r. na realizację zadań zleconych w zakresie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, według projektu ustawy budżetowej na rok 2022 wyniosła 7.400 tys. zł. Następnie wysokość dotacji została zwiększona, zgodnie z pismem Wojewody Pomorskiego z dnia 24.02.2022 r., do kwoty 7.600 tys. zł. Kwota przyznanej dotacji była niższa niż wnioskowano 04.10.2021 r. do projektu budżetu na rok 2022, wskazując potrzeby finansowe w wysokości 8.800 tys. zł. Kwota dotacji ujęta w projekcie budżetu Gminy na rok 2022 zabezpieczała Ośrodkowi środki na realizację zadania na okres 10 miesięcy. Ośrodek przy takiej wysokości środków z dotacji nie miał możliwości w swoim budżecie zabezpieczyć wymaganych wydatków na realizację zadań świadczeń rodzinnych, w tym świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W związku z tym do projektu budżetu na rok 2022 Ośrodek wnioskował do Rady Gminy o przyznanie dodatkowej kwoty ze środków własnych Gminy, w celu zabezpieczenia realizacji całego zadania w rozdziale 85502. W 2022 r. Rada Gminy, w celu zapewnienia ciągłości realizacji zadania przez cały rok budżetowy, zapewniła środki z budżetu Gminy w wysokości 167 tys. zł, z czego wydatkowano 100 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 384-387)

W trakcie 2022 r. Ośrodek jeden raz występował do Wojewody Pomorskiego o dodatkowe środki dotacji w rozdziale 85502, tj. o 25 tys. zł, co nie dotyczyło świadczenia z funduszu alimentacyjnego²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 348-383)

2.1.3. Z otrzymanej dotacji celowej w 2022 r. w rozdziale 85502 wydatkowano 8630 tys. zł, w tym na realizację zadania dotyczącego świadczeń z funduszu alimentacyjnego 430 tys. zł. Niewykorzystaną kwotę dotacji w wysokości 70 tys. zł²⁹,

²⁷ 40% kwot należności ściąganych od dłużnika alimentacyjnego (dochód własny gminy – art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1205, ze zm.) – dalej: „ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów”).

²⁸ Dodatkowe zapotrzebowanie związane było z przyznaniem w dniu 18.02.2022 r. świadczenia pielęgnacyjnego z wyrównaniem od 01.02.2019 r.

²⁹ Zwrot wszystkich niewykorzystanych dotacji wynosił 153 301,43 zł.

dot. rozdziału 85502, zwrócono na rachunek Urzędu Gminy w dniu 30 grudnia 2022 r. wraz z pismem o dokonanie przelewu tych środków do Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w terminie do 30 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 215-217)

2.1.4. Jednostkowe kwartalne sprawozdania budżetowe Rb-50 o wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za poszczególne kwartały 2022 r. zostały sporządzone prawidłowo (dla rozdziału 85502). Wykazana w kolumnie „Wykonanie” tego sprawozdania zrealizowana przez Ośrodek kwota wydatków w ww. rozdziale była zgodna z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej prowadzonej w tej jednostce, zgodnie z § 18 załącznika nr 37 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej³⁰. Wykazane w kolumnie „Plan (po zmianach)” ww. sprawozdania planowane wydatki Ośrodka na zadania zlecone – finansowane w rozdziale 85502 – były zgodne z planem finansowym (§18).

Kwartalne sprawozdania Rb-50 za I, II i III kwartał przekazano do Urzędu Gminy do 10 dnia po upływie danego kwartału, a za IV kwartał do 31 stycznia 2023 r., tj. w terminach określonych w ww. rozporządzeniu.

(akta kontroli str. 459-494)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Prawidłowość realizacji zadań z funduszu alimentacyjnego.

Opis stanu
faktycznego

2.2.1. GOPS sporządzał kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji w 2022 r. zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, które były przekazywane Wojewodzie zgodnie z wzorami udostępnionymi, drogą elektroniczną, przez ministra właściwego do spraw rodziny, w terminach³¹ określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów³², tj. do 15 dnia miesiąca następującego po upływie każdego kwartału.

(akta kontroli str. 400-439)

Do obsługi świadczeń alimentacyjnych Ośrodek korzystał z informatycznego Systemu Obsługi Funduszu Alimentacyjnego FA+. System umożliwiał gromadzenie danych dotyczących członków rodziny, w tym: imię i nazwisko, datę urodzenia, adres zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, nr PESEL, nr i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz, o ile wnioskodawca posiadał – adres poczty elektronicznej i nr telefonu, dane dotyczące stanu zdrowia (orzeczenie o niepełnosprawności), dochody rodziny oraz dane dotyczące dłużników alimentacyjnych. W systemie dokonywano obsługi wypłat świadczeń alimentacyjnych, system umożliwiał sporządzanie i drukowanie list wypłat, przekazów pieniężnych, druków przelewów na konta świadczeniobiorców. Na podstawie wprowadzonych danych system FA+ umożliwiał sporządzanie i wydrukowanie sprawozdań rzeczowo-finansowych o realizacji ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

(akta kontroli str. 240-256, 440)

2.2.2. Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że w Ośrodku oceniano realizację wydatków z zakresu świadczeń z funduszu alimentacyjnego między innymi poprzez bieżącą

³⁰ Dz. U. poz. 144, ze zm..

³¹ 05.04.2022 r., 04.07.2022 r., 07.10.2022 r., 05.01.2023 r.

³² Dz. U. z 2017 r. poz. 1812.

analizę: liczby złożonych wniosków, liczby osób uprawnionych do świadczeń, wydanych decyzji, kosztów z tym związanych. Wyniki analiz służyły do określania potrzeb finansowych na realizację zadania w przyszłości, terminowego składania sprawozdań i rozliczenia dotacji.

Liczba uprawnionych świadczeniobiorców z Gminy w 2021 r. wynosiła 99, natomiast w 2022 r. zmniejszyła się do 95. Wysokość środków pieniężnych bezpośrednio kierowana do osób uprawnionych kształtowała się w latach 2021-2022 na podobnym poziomie. Natomiast zadłużenie dłużników alimentacyjnych wzrasta z roku na rok: na koniec 2020 r. wynosiło 3846 tys. zł, koniec 2021 r. - 4171 tys. zł, natomiast na koniec roku 2022 – 4440 tys. zł.

(akta kontroli str.258-259)

2.2.3. W 2022 r. do Ośrodka wpłynęło 50 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Nie było przypadków nierozpatrzenia lub odrzucenia wniosku.

Badanie 30 wybranych wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego złożonych w 2022 r. i zakończonych wydaniem decyzji przyznających te świadczenia, na podstawie których w 2022 r. dokonano ich wypłaty (ogółem 46 świadczeń na łączną kwotę 68 tys. zł) wykazało, że wnioski spełniały wymogi formalne określone w rozdziale 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego³³, tj.:

- wnioski zawierały dane wymagane art. 15 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- do wniosków załączono wszystkie niezbędne dokumenty (m.in. odpowiednie oświadczenia, zaświadczenia, orzeczenia sądu zasądzającego alimenty), o których mowa w art. 15 ust. 4 ww. ustawy oraz § 3-5 ww. rozporządzenia,
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznano osobom uprawnionym do tych świadczeń na podstawie art. 9 ust. 1 ww. ustawy,
- wysokość przyznanych i wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego nie przekraczała 500 zł, zgodnie z art. 10 ust. 1 ww. ustawy,
- wypłat świadczeń z funduszu alimentacyjnego dokonywano w terminach i w kwotach określonych w decyzjach.

(akta kontroli str. 280-344)

Wnioski o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego po wprowadzeniu do systemu FA były weryfikowane przez pracownika Ośrodka poprzez: weryfikację danych osoby w Centralnej Bazie Beneficjenta, w systemie PESEL, danych o dochodach w bazie MF, danych w ZUS, w Centralnej Ewidencji Informacji Działalności Gospodarczej, danych z KRUS i NFZ.

(akta kontroli str. 266)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W Ośrodku rzetelnie

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

³³ Dz. U. poz. 1467.

weryfikowano wnioski o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego i terminowo dokonywano wypłaty świadczeń w kwotach określonych w decyzjach.

V. Uwagi i wnioski

W związku z nieprawidłowościami dotyczącymi opóźnień w przyznaniu oraz wypłacie dodatku NIK nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych, ponieważ Ośrodek zakończył realizację tego zadania Gminy, zleconego ustawą o dodatku.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³⁴ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, dnia 27 marca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontrolerzy

Teresa Sawicka
doradca ekonomiczny

.....
podpis

Dyrektor

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

42.

.....
podpis

Beata Smyk

starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

³⁴ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

